

LBRIS

We know
books

PETER
MAYLE

DIN NOU ÎN
Provence

editura rao

Cuprins

Cuvânt înainte	9
O afacere cu trufe	13
Broaștele cântătoare din St. Pantaléon	26
Boy	35
Napoleonii din capătul grădinii	43
Les Invalides	55
„Racul“ englez	65
Cum am trecut pragul celor cincizeci de ani fără să depășesc limita de viteză	75
Le Flic	85
Curs de gastronomie cu un gurmand	95
Sport și modă la expoziția chinologică din Ménerbes	112
Precum reclamele din <i>Vogue</i>	120
Perioade de secetă însoțite de incendii	133
Scuipatul interzis în Châteauneuf-du-Pape	143
O cină cu Pavarotti	154
Lecția de <i>pastis</i>	162
La cumpărături, în Avignon	172
Ilustrate estivale	179
Arestați câinele!	196
Viața văzută în roz	206

O AFACERE CU TRUFE

Întreaga afacere tainică a început cu un telefon din Londra. Era de la prietenul meu Frank, care fusese o dată descris într-o revistă de largă circulație drept un magnat singuratic. Eu îl știam mai degrabă ca pe un mare gurmand, un bărbat care tratează masa cu aceeași seriozitate cu care alți bărbați tratează politica. În bucătărie, Frank este ca un câine pornit pe urma vânatului. Adulmecă, se uită în tigăile care sfârâie pe foc, tremură de nerăbdare. Mirosul unei iahnii de fasole cu afumătură îl aruncă în transă. Soția mea spune că este unul dintre cei mai recunoscători invitați pe care i-a avut la masă.

Am simțit o undă de neliniște în glasul său când ne-a explicat de ce sună.

– E martie, spuse el, și sunt îngrijorat din cauza trufelor. Se mai găsesc?

În martie se încheie sezonul de trufe. Vânzătorii din piețele din împrejurimi, căci suntem aproape de ținutul trufelor

de la poalele muntelui Ventoux, dispăruseră. I-am spus lui Frank că s-a trezit prea târziu.

Urmă o liniște înfricoșătoare. Frank se gândea la calamitatea gastronomică ce-l lovise în plin – adio omlete cu trufe, adio trufe *en croûte*, adio friptură de porc împănată cu trufe. Dezamăgirea se putea simți și la telefon.

– Știu pe cineva care s-ar putea să mai aibă ceva de vânzare. Aș putea să iau legătura cu el.

Glasul lui Frank deveni mios.

– Excelent. Măcar vreo două kilograme. Am să le pun în cutii pentru ouă și am să le țin la congelator. Aș avea trufe și la primăvară și peste vară. Măcar vreo două kilograme.

Două kilograme de trufe proaspete, la prețurile pariziene, costau peste o mie de lire sterline. Chiar și în Provence, evitând lanțul de intermediari și cumpărând direct de la culegătorii de trufe, cu cizmele lor pline de noroi și cu palmele bătătorite, investiția ar fi impresionantă. L-am întrebat dacă este sigur că vrea două kilograme.

– Aș fi dezolat să rămân fără trufe, spuse Frank. Oricum, vezi ce poți face.

Singura mea legătură cu afacerea trufelor era un număr de telefon mângălit pe dosul unei note de plată de bucătarul-șef al unuia dintre restaurantele noastre locale. Ne spusese că negustorul respectiv este *un homme sérieux* în privința trufelor, de o cinste ireproșabilă, ceea ce nu prea este cazul în lumea subterană a vânzătorilor de trufe, ale căror pungăși sunt bine cunoscute. Circulau povești despre trufe umplute cu alice și acoperite cu noroi pentru a le spori greutatea și, mai rău, despre specimene de calitate inferioară, aduse prin contract bandă din Italia și vândute ca trufe franțuzești veritabile. În absența unui furnizor de încredere, puteai să te păcălești ușor.

Am sunat la numărul pe care mi-l dăduse bucătarul-șef și am menționat numele acestuia bărbatului care mi-a răspuns. *Ah, oui*. Recomandările au fost acceptate. Ce putea face pentru mine?

– Niște trufe? Vreo două kilograme?

– *Oh là, là*, exclamă el. Aveți un restaurant?

– Nu, i-am răspuns, cumpăr pentru un prieten din Anglia.

– Un englez? *Mon Dieu*.

Îmi explică timp de câteva minute, sugându-și dinții, ce probleme comportă găsirea unei cantități atât de mari de trufe la sfârșitul sezonului. *Monsieur X (son nom de truffe)* îmi promise că va porni cu câinii pe dealuri să vadă ce mai poate găsi. Îmi va da el de știre, dar va dura ceva timp. Trebuia să stau pe lângă telefon și să am răbdare.

Trecuseră aproape două săptămâni când, într-o seară, sună telefonul.

Se auzi o voce:

– Am ceea ce doriți. Ne putem întâlni mâine-seară?

Îmi spuse să-l aștept lângă o cabină telefonică pe drumul spre Carpentras, la ora șase. Ce marcă și ce culoare are mașina mea? Și un lucru important: nu acceptă cecuri. Preferă bani gheață. (Am aflat mai târziu că aceasta este procedura obișnuită în comerțul cu trufe. Furnizorii nu cred în hârtii, nu dau chitanțe și tratează cu dispreț noțiunea ridicolă de impozit pe venit.)

Am ajuns la cabina telefonică puțin înainte de șase. Șoseaua era pustie. Faptul că aveam în buzunar o sumă atât de mare de bani îmi crea o stare de disconfort. Ziarele erau pline cu relatări despre furturi și alte neplăceri pe drumurile dosnice din Vaucluse. Bande de *voyous*, după părerea reporterului criminalist al ziarului *Le Provençal*, bântuiau de colo-colo, iar cetățenii prudenți erau sfătuiți să nu iasă din casă.

De ce stăteam acolo, în întunericul acela, cu un sul de bancnote de cinci sute de franci, de mărimea unui salam? Eram o găscă tocmai bună de jumulit. Am căutat în mașină un obiect cu care să mă apăr, dar n-am găsit decât un coș pentru cumpărături și un exemplar vechi din ghidul Michelin.

După zece minute lungi de așteptare, am zărit două faruri. O furgonetă Citroën lovită sosi în trombă și se opri de cealaltă parte a cabinei telefonice. De la locurile noastre sigure din mașină, șoferul furgonetei și cu mine ne-am uitat unul la altul bănuitori. Era singur. Am coborât.

Mă așteptam să văd un țăran bătrân cu dinți negri, cu ghețe de pânză și cu o privire vicleană, dar Monsieur X era tânăr, cu un păr negru tuns scurt și o mustață îngrijită. Părea amabil. Schiță chiar un zâmbet când îmi strânse mâna.

– N-ați fi putut să găsiți casa mea pe întuneric, spuse el. Urmați-mă.

Am părăsit șoseaua și am intrat pe un drum pietruit care șerpuia printre coline. Monsieur X conducea de parcă era pe autostradă, în timp ce mașina mea hurducăia îngrozitor. În cele din urmă, intră pe o poartă îngustă și se opri în fața unei case neluminate, înconjurată de stejari pitici. În timp ce deschideam portiera, apărură din tenebre un câine ciobănesc alsacian care începu să-mi adulmece gânditor un picior. Am sperat că i se dăduse de mâncare.

Mirosul de trufe m-a izbit de cum am intrat pe ușă – acel miros greu, ușor putred, care răzbate prin orice, în afară de sticlă sau tinichea. Chiar și ouăle, dacă le pui în aceeași cutie cu o trufă, vor avea gust de trufe.

Iată-le acolo, pe masa de bucătărie, așezate într-un coș vechi, negre, zbârcite, urâte, delicioase și scumpe.

– *Voilà*. Monsieur X îmi băgă coșul sub nas. Le-am curățat de noroi. Nu le spălați decât înainte de a le mânca.

Scoase din bufet un cântar străvechi pe care îl atârână de un cârlig în grinda de deasupra mesei. Luă trufele una câte una, strângându-le între degete pentru a se asigura că sunt încă tari, și le așeză pe talerul înnegrit, povestindu-mi, în timp ce le cântărea, despre noul său experiment. Cumpăraseră un porc pitic vietnamez pe care spera să-l antreneze pentru a deveni un descoperitor de trufe *extraordinaire*. Porcii au un miros mai fin decât câinii, spunea el, dar, întrucât porcul normal este de mărimea unui mic tractor, nu este un însoțitor potrivit pentru deplasările în ținutul trufelor de la poalele muntelui Ventoux.

Acele balanțe se mișcă și apoi se opriră indicând două kilograme. Monsieur X împachetă trufele în două sacoșe de pânză. Își umezi degetele și începu să numere banii pe care i-am dat.

– *C'est bieng*.

Aduse o sticlă de *marc* și două pahare și am băut pentru reușita planului său de a antrena un porc. Mă invită să merg cu el în viitorul sezon, pentru a vedea cum se descurcă porcul. Va fi un progres remarcabil în tehnica de detectare a trufelor – *le super-cochon*. La plecare, îmi dădu o mână de trufe mici și rețeta sa pentru omletă, urându-mi *bon voyage* la Londra.

Mirosul trufelor a persistat în mașină pe tot drumul spre casă. A doua zi, bagajul meu mirosea a trufe, iar în Aeroportul Heathrow, când mă pregăteam să trec valiza prin controlul cu raze X al vămii britanice, prin închizătorile ei răzbătea un iz amețitor. Ceilalți pasageri se uitau intrigați la mine, dându-se înapoi ca și cum eram în ultima fază de halenă fetidă.

Era tocmai perioada isteriei în fața atacului salmonellei declanșată de Edwina Currie și m-am și văzut încolțit de o haită de câini și aruncat în carantină pentru import de substanțe toxice care pot pune în pericol sănătatea națiunii. Am intrat cu teamă în vamă. N-a strâmbat nimeni din nas. Șoferul de taxi, în schimb, era foarte bănuitor.

– Ei drăcie, spuse el, ce aveți în valiză?

– Trufe.

– A, da. Trufe. Moarte de mult, nu-i așa?

Închise geamul despărțitor dintre noi, așa că am scăpat de obișnuitul monolog al taximetriștilor. Când opri la casa lui Frank, coborî din mașină și deschise ostentativ geamul din spate.

Am fost întâmpinat de magnatul singuratic în persoană. S-a repezit de îndată la trufe. Luă una dintre sacoșe și o plimbă printre invitații săi la cină. Unii dintre ei nu știau exact ce miroseau. Frank îl chemă de la bucătărie pe majordomul-șef, un scoțian cu o statură maiestuoasă, care mă făcu să mă gândesc la un General-Domo.

– Vaughan, trebuie să ne ocupăm de astea imediat, spuse Frank.

Vaughan ridică din sprâncene și mirosi cu delicatețe. Știa ce sunt.

– Ah, spuse el, savuroasele trufe. O să prindă foarte bine mâine la pateul de ficat.

Monsieur X ar fi fost de acord.

Era ciudat să mă aflu din nou la Londra, după o absență de aproape doi ani. Mă simțeam nelalocul meu și străin, mă uimea cât de mult mă schibasem. Sau poate că era din cauza Londrei. Se vorbea la nesfârșit despre bani, prețul caselor, bursă și despre echilibristica pe care o făceau companiile de orice fel. Vremea,

subiect tradițional de văicăreală pentru englezi, n-a fost niciodată menționată, dar asta nu schimba lucrurile. Vremea, cel puțin, rămăsese la fel. Era o burniță cenușie, monotonă, oamenii umblau pe străzi încovoiați pentru a se feri de ploaia mărunță, continuă. Automobilele circulau cu mare greutate, dar majoritatea șoferilor păreau să nu-și dea seama; vorbeau cu înfrigurare la telefoanele din mașină, probabil despre bani și prețul caselor. Simțeam lipsa luminii, a spațiului și a cerului senin din Provence și mi-am dat seama că nu m-aș mai întoarce niciodată să locuiesc de bunăvoie într-un oraș.

În drum spre aeroport, taximetrul m-a întrebat unde merg și când i-am spus, a dat din cap afirmativ.

– Am fost acolo cu rulota, zise el, la Fréjus. Al naibii de scump.

Mi-a luat douăzeci și cinci de lire pentru drum, mi-a urat vacanță plăcută și m-a avertizat asupra apei de băut, care îi venise de hac la Fréjus. Trei zile a stat mai mult la toaletă. Soția, în schimb, a fost încântată.

Când am plecat cu avionul era iarnă, iar când am ajuns era primăvară. Am trecut prin controlul ciudat de la Marignane, pe care nu l-am înțeles niciodată. Marsilia are reputația de a fi centrul a jumătate din afacerile cu droguri din Europa și totuși o mulțime de călători, cărând bagaje de mână umplute până la refuz cu hașiș, cocaină, heroină, cedar englezesc și multe alte produse de contrabandă, ies nestingheriți din aeroport, fără a mai trece prin vamă. Era, ca și vremea, un contrast total față de Aeroportul Heathrow.

Monsieur X a fost încântat să audă cât de apreciate au fost cele două kilograme de trufe procurate de el.

– Prietenul dumneavoastră este *un amateur*?

LIBRIS

We know
books

– Da, este, i-am spus, dar unii dintre prietenii săi nu prea cunoșteau mirosul.

Parcă l-am văzut dând din umeri la telefon. Trufele sunt ceva special. Nu plac oricui. *Tant mieux* pentru cei cărora le plac. Râse, și tonul său deveni confidențial.

– Am ceva să vă arăt, spuse el. Un film pe care l-am făcut eu. Dacă doriți, am putea să-l privim împreună la un pahar de *marc*.

Când am reușit, în sfârșit, să depistez casa, câinele, alsaciianul, m-a întâmpinat ca pe un os de mult pierdut. Monsieur X l-a chemat fluierându-l în felul în care o făceau vânătorii în pădure.

– E doar jucăuș, îmi spuse.

Mai auzisem eu asta.

L-am urmat înăuntru, în bucătăria răcoroasă care mirosea a trufe. Turnă *marc* în două stacane. Mi-a cerut să-i spun Alain, pronunțându-l cu un puternic accent provensal: *Alang*. Am trecut apoi în sufragerie, unde fuseseră închise obloanele ca să nu bată soarele. Alain se așeză pe vine în fața televizorului și puse o casetă în aparatul video.

– *Voilà*, exclamă el. Nu este Truffaut, dar un prieten al meu are o cameră video. Vreau să fac încă un film, dar mai *professionnel*.

Începu tema muzicală din filmul *Jean de Florette*, apoi apărură o imagine pe ecran: Alain, văzut din spate, cu doi câini, urcând o pantă stâncoasă. În fundal era muntele Ventoux, cu creasta sa albă. Apărură și titlul: *Rabasses de ma colline*. Alain îmi spuse că *rabasses* este cuvântul provensal pentru trufe.

În ciuda mâinii ușor tremurânde a operatorului și a unei oarecare bruschețe în montaj, filmul era fascinant. Câinii adulmecau cu atenție, apoi scurmuau pământul până când Alain îi trăgea deoparte și, cu o grijă imensă, căuta în pământul răscolit.

De câte ori găsea o trufă, câinii erau răsplătiți cu un biscuit sau cu o bucată de cârnat, apoi camera se muta imediat pentru a lua în prim-plan o mână plină de pământ ținând o trufă acoperită cu țărână. Nu exista nici un comentariu, dar Alain îmi explica fiecare imagine.

– Face treabă bună cățelușă, dar începe să îmbătrânească, spuse el, în timp ce imaginea arăta o creatură mică, nedefinită, scurmând la rădăcina unui stejar.

Apoi apărură pe ecran Alain. Un prim-plan înfățișă un bot plin de noroi și mâinile lui Alain împingând capul câinelui într-o parte. Degetele sale scotociră prin pământ, înlăturând pietrele, scormonind răbdătoare până ce făcură o gaură de cincisprezece centimetri adâncime.

Secvența se întrerupse brusc pentru a arăta figura lunguiață și neliniștită a unui dihor. Alain se ridică de pe scaun și apăsă butonul de derulat înainte al aparatului video.

– E o simplă vânătoare de iepuri, spuse el, dar e aici ceva interesant, care nu se mai vede astăzi. Curând, va fi de domeniul trecutului.

Derulă încet filmul în timp ce dihorul era îndesat, cam fără voia lui, într-un rucsac. Urmă o altă secvență, de data aceasta cu un pâlce de stejari. Pe ecran apărură o furgonetă Citroën 2 CV care se opri. Din ea coborî un bătrân, cu o bonetă de pânză pe cap și o jachetă albastră de o formă nedefinită. Se întoarse spre cameră și zâmbi, apoi se duse încet în spatele furgonetei. Deschise ușa și trase afară o rampă de lemn. Privi spre cameră și zâmbi din nou. Se îndreptă de șale, ținând în mână capătul unei frânghii, zâmbi și începu să tragă vârtos.

Furgoneta se cutremură. Apoi își făcu apariția, puțin câte puțin, profilul roz, murdar, al unui porc. Bătrânul trase mai tare și monstruosul animal începu să se bălăbăne, coborând

pe rampă. Își scutura urechile și clipea din ochi. Aproape că mă așteptam să urmeze exemplul stăpânului și să rânjească spre cameră, dar rămase în soare, placid, măreț, neafectat de statutul de vedetă.

– Anul trecut, spuse Alain, porcul ăsta a găsit aproape trei sute de kilograme de trufe. *Un bon paquet.*

Nu-mi venea să cred. Mă uitam la acea creatură care câștigase într-un an mai mult decât majoritatea directorilor executivi din Londra și totul fără să beneficieze de un telefon în mașină.

Bătrânul și porcul rătăciră printre copaci ca și cum erau la o simplă plimbare, două siluete rotofeie, învăluite în lumina soarelui de iarnă. Ecranul se întunecă în momentul în care apărură în prim-plan o pereche de ghete călcând pe un petic de pământ. Apoi imaginea se mută pe râtul lunguieț, plin de noroi, al porcului. Acesta se puse pe treabă și săpa ritmic înaintea și înapoi, plesnindu-și ochii cu urechile. Era ca o mașină care făcea o singură operație, aceea de a scurma pământul.

Capul porcului se smuci și operatorul se dădu înapoi pentru a-l arăta pe bătrân trăgând de frânghie. Porcul nu dorea să renunțe la ceea ce i se părea că miroase deosebit de plăcut.

– Pentru porc, mirosul trufelor este excitant, spuse Alain. De aceea uneori este destul de greu să-l urnești din loc.

Bătrânul nu se descurca deloc cu frânghia. Se aplecă și își propti umărul în coasta porcului. Se împinseră unul pe altul până când porcul cedă cu părere de rău. Bătrânul scoase ceva din buzunar și vârî în gura porcului. Nu cumva îi dădea trufe care costau cincizeci de franci înghițitura?

– Ghindă, preciză Alain. Priviți acum.

Bătrânul, care sătea în genunchi, se ridică în picioare și se întoarse spre cameră cu o mână întinsă înaintea. Ținea în ea o

trufă puțin mai mare decât o minge de golf, iar în fundal se vedea fața sa zâmbitoare, cu dinții de aur strălucind în soare. Trufa fu băgată într-un săculeț de pânză, iar țăranul și porcul se îndreptară spre următorul copac. Secvența se încheia cu o imagine a bătrânului ținând în ambele mâini o mulțime de trufe pline de noroi. A fost o dimineață fructuoasă.

Așteptam cu nerăbdare să văd cum este urcat porcul înapoi în furgonetă. Îmi imaginam că operațiunea necesită viclenie, abilitate și multe ghinde. Dar filmul se încheia cu o panoramă a muntelui Ventoux pe muzica din *Jean de Florette*.

– Vedeți ce probleme ridică un porc obișnuit, spuse Alain. Am văzut, într-adevăr. Sper că purcelușa mea va avea un rât lung, dar nu va fi atât de... Își întinse brațele pentru a indica niște dimensiuni mari. Veniți s-o vedeți. Are un nume englezesc. Se numește Peggy.

Peggy stătea într-un țărc lângă cei doi câini ai lui Alain. Era puțin mai mare decât un câine de rasă Corgi, neagră, grăsenă și sfioasă. Ne-am aplecat peste gard și ne-am uitat la ea. Grohăi, se întoarse cu spatele și se ghemui într-un colț. Alain îmi spuse că e foarte prietenoasă și că acum, întrucât s-a încheiat sezonul și avea mai mult timp, o să înceapă s-o antreneze. L-am întrebat cum o să procedeze.

– Cu răbdare, răspunse el. Am făcut din câinele ciobănesc alsacian un *chien truffier*, chiar dacă nu are instincte în acest sens. Cred că același lucru este posibil și cu porcul.

I-am zis că aș vrea să-l văd în acțiune și Alain mă invită să merg cu el într-o zi, iarna viitoare, să căutăm trufe printre stejarii pitici. Era complet opusul țăranilor bănuitori și secretoși, despre care se spune că țin sub control comerțul cu trufe din Vaucluse; Alain era un entuziast, fericit să-și împartă cu alții entuziasmul.